

УЧИТЕЛЪТЪ И РОДНИТЪ ЧИТАЛИЩА.

Животътъ и дейността на нашитѣ родни читалища сж тѣсно и неразривно свързани съ извънучилищната дейность на нашия народенъ учителъ.

Създаването и организирането на читалищата, както преди освобождението, така и следъ него, е дѣло предимно на народния учителъ. Това ни учи историята на читалищното дѣло у насъ. Въ предосвободителната епоха (отъ 1856 до 1877 год.) сж били основани, извѣстни намъ днесъ, къмъ 142 читалища.

Тѣзи читалища въ онова време сж преследвали чисто просвѣтна дейность. Душата на тази дейность е билъ народния учителъ. Той, въпрѣки голѣмитѣ трудности, които е срещалъ, събиралъ е вечерно време по-възрастнитѣ младежи поучавалъ ги, четѣлъ имъ и тълкувалъ тогавашнитѣ вестници.

Читалищата сж били мѣстото, кждето учителътъ е беседвалъ по всички просвѣтни въпроси съ възрастнитѣ, като се е стремилъ да ги обедини, да ги свърже въ едно цѣло, да мислятъ съ единъ умъ, да чувствуватъ съ едно родно сърдце и да иматъ една воля.

Изобщо, да има едномислие и еднодействие по всичко, което ще подпомогне пробуждането и напредъка на нашия поробенъ и изостаналъ назадъ народъ.

Народниятъ учителъ има най-голѣмъ дѣлъ въ откриването и закрепването на тия читалища. Този периодъ на стремежъ къмъ създаване на читалища съпада съ периода на бързото и повсемѣстно откриване на български училища. Училището и читалището бѣха двата фара, що освѣтяваха тъмния и непрогледенъ пѣтъ на българското племе.

Читалищното движение презъ този периодъ на пробуждане на българския народъ, обхваща българскитѣ поробени земи отъ Охридъ до Тулча и отъ Свищовъ до Кукушъ.

Учителътъ бѣ сърдцето на разнообразната читалищна дейность и душата на всѣко културно-просвѣтно начинание въ онѣзи тъмни времена.

Той пишеше и издаваше читалищни и други вестници, списания, книги и работи всрѣдъ народа съ голѣмъ идеализмъ и себеотрицание.

За тази своя дейность въ читалището бѣ почитанъ и уважаванъ отъ всички. Всички му даваха преднина — стари и млади, кметъ, свещеникъ и старейшина, а понѣкога чорбаджията и агата.

Българскиятъ учителъ въ онѣзи бурни времена бѣ се отдалъ напълно въ служба на народа.

Той не знаеше кръчма и кафенета, табли и карти, балове и танци а знаеше едно свое любимо мѣсто — родното читалище. Тукъ разгъваше и изразходваше своята енергия. Тукъ съ жаръ буди народната гордостъ и народното съзнание и подготви народа за тежката борба противъ духовното и политическо робство.